

Aquelas fichas son estadas experimentadas :

- Amb d'estudiants de licéncia d'occitan.
- Amb un grop d'estagiaris d'una escòla d'estiu, grop eterogèn, que d'unes avián de coneissenças de literatura asseguradas, d'autres venián mai que mai per parlar a l'entorn de tèxtes literaris, d'un biais mai intuitiu e espontaneu que metodic. Dins los dos casos, lo trabalh e los escambis son estats fòrça rics.

De segur que tot se pòt pas adaptar a de collegians, ni a de liceans.

Las fichas que seguisson son puslèu concebudas a destinacion dels collègas que i posaràn d'idèas d'exploitacion del libre-CD *Bestiari*.

Mon cors teniá **dos objectius** que pòdon semblar un pauc contradictòris :

- practicar la lenga
- aprigondir la coneissença e la practica dels exercicis literaris estudiats en primièra e segonda annada d'occitan.

S'agís pas d'una error, pasmens : sovent las dificultats rescontradas dins la practica de la lenga s'aprenon a una manca de matèria linguistica. Estent lo gaire de luòcs ont pòdon los estudiants rescontrar la lenga viva, la literatura demòra un crusòl de matèria linguistica ont se pòt pescar vocabulari e subretot biaisses de dire dins una sintaxa qu'ensaje de defugir los biaisses tròp calcats sul francés. D'autra part, comentar un tèxt es tanben emplegar la lenga e ensajar de melhorar la practica d'aquesta. Aquelas causidas s'aprenon al fach lo tèma del bestiari met en rapòrt la practica literària de la lenga amb sa practica populària, que çò que ne demòra (provèrbis, mimologismes) conten tot plen de causas sus las bèstias (cf. bibliografia).

Qualques biaisses de faire :

Primièr temps (2 o 3 sesilhas segon lo nombre d'escolans) : los tèxtes per parlar, e escambiar entre escolans :

- Donar als escolans lo corpus dins son entièr, o dins una granda part. Lor demandar de legir totes los tèxtes, e de s'embugar de dos o tres d'entre eles que mai lor agradan.
- En cors : demandar a cadun los 2 o 3 tèxtes qu'a lo mai aimats.
- Faire circular la paraula en partent dels tèxtes causits per mai d'un. Doas etapas :
 - Tota la classa torna legir amb atencion lo tèxt que se'n vai parlar.
 - Puèi los que l'avián causit dison cadun las rasons de sa causida. Lo demai de la classa completa.

Segond temps : trabalh mai sistematic de comentari guidat suls tèxtes :

Trobaretz çai-sota una causida de tèxtes presents dins lo libre-CD, los qu'avèm experimentats en classa, acompanhats cadun de questions de comentari literari. Dins aqueles comentaris literaris, s'agirà pas de tot explicar, coma se la poèsia se podiá revirar en lengatge prosaic : seriá lo biais de li levar tota carga poètica.

Cal dire als estudiants de se pas esfraiar se demòra una part de mistèri, un còp un tèxt legít, nimai de s'escalustrar se mantunes tèxtes poètics se pòdon prestar a de lectures pluralas : aquò tanben es caracteristic del tèxt literari. Es, per esséncia, polisemic. S'enriquesís de cada lectura novèla.

Una remarca : los tèxtes qu'avián semblat, a la debuta, los mai escurs (los de Nelli, per exemple) son estats los qu'an donat los escambis mai rics entre escolans.

Una exigéncia per melhorar la practica de l'estudi literari : manipular, regularament, lo vocabulari critic que donam aquí, en annèx. En licèu, los estudiants son acostumats de lo manipular en francés. Som pas, de segur, forçats de tot conéisser, mai lor cal, per la practica regulara, faire crèisser la quantitat de nocions conegudas e utilizadas.

Cada sesilha èra preparada aperabans, las preparacions recuperadas pel professor, e lo cors èra subretot consacrat a un escambi entre escolans, e entre escolans e professor, sul trabalh preparat a l'ostal.

BESTIARI – Pichòta bibliografia

- Anonime de Nimes (Aimat SERRE) : *Mòts de Jòcs*, MARPOC - IEO Gard, 1994.
- Carles CAMPRÓS, *Bestiari*, Toulouse, IEO, 1947, repris in *Òbra poetica occitana*, Occitània / IEO, 1983, p. 77.
- Marcela DELPASTRE, *Bestiari lemosin*, Edicions dau Chamin de Sant-Jaumes, 2003.
- Renat NELLI, « Per una nueit d'estiu , 1976 », in *Òbra poetica occitana*, IEO, 1981, p. 227.
- Joan-Maria PETIT, *Bestiari, aubres, vinhas*, Vent Terral, ilustracions P. Francés, 1978.
- Max ROQUETA, *Bestiari*, Atlantica, coll. "Occitanas", postfaci. F. Gardy, 2000.
- Max ROQUETA, *Bestiari 2*, Fédérop, 2005.

Se pòt apondre a aquela lista de creacions originalas totes los recuèlhs de provèrbis, mimologismes de l'oralitat populària. Se'n tròba de molons dins totes los ròdols, amb de grafias variadas.

Qualques exemples :

- Carles Galtier, *Un Bestiaire Provençal où les animaux font la pluie et le beau temps*, Librairie contemporaine, BP 10, 30150, Montfaucon, 2001.
- Andrieu Lagarde, *Al picar de la dalha*, IEO-IDECO, coll. « Textes et documents », 2005.
- Proverbes et dictons provençaux (Préface Michel Vovelle), Rivages, 1990, 19ème rééd. 2003
- Christian Camps, *Locutions comparatives languedociennes*, préface Max Rouquette, Agde, 1984
- Per lo nom de las bèstias, òm poirà consultar : Claudi Barsòtti, *Bestiari d'Occitània*, IEO, 1992

Vocabulari basic de l'explicacion de tèxt o de la dissertacion

A abséncia, abstraccion, aclinament. actualizacion, adralhar, (s')adreïçar, aferèsi, aforisme, afortir, alexandrin, aligança, allegoria, allusion, amagestrar, ambigüitat, ambivaléncia, amira, amplificar / amplificacion, anacolut (masc), anacronisme, anadiplòsi, anafòra analèpsi, analisi, analogia / analogisme, anamnèsi, anòncia, antifrasi, antitèsi. antonim / antonimia, antonomasa, apològ, aposicion, apreciacion, argument / argumentari / argumentacion, arquaïsme, arquetip, arquitectura, artifici, assonància, assumir, atrivança, autentic / autenticitat / autentificar, autobiografic, axe.

B badinatge, basa, barrejar, barròc, biais d'escriure. de dire, bilingue, biografia / biografic, borlesc.

C camp lexical, capitol, caractèr, causida, citacion, classic, clau. clavar, copa, code / codificar, coheréncia, comic, comèdia, comentar / comentari, comparason (comparat / comparant), compausar / composicion, compensacion, complex, compreson, concepcion, concernir, conclusion, concret, confidéncia, conflicte, connector, connexion, connivéncia, connotacion, contrari, consciéncia, consideracions, construccion, contengut, contèxt, contrapunt, correpondéncia, cronica / cronicaire, cronologia.

D debanar / debanament, dedicaça, defugir, demostrar / demostracion, denonciar. depreciar / depreciacion, derisori, desvalorizar, didactic, esvelar, detalh, discors, diversitat, dobrir un talh, denotacion, descripcion, desenvolopament, dialèg, digression, diacronic, diegèsi, descodar, distanciacion, dissonància. drama / dramatic.

E edicion, edificacion, efiech, elision, elegia / elegiac, ellipsi, elliptic, eloquent / eloquéncia, emfasi / emfatic, emistiqui, emplegar, encambament, enciclopedic, enigma, enonciat / enonciacion, enquadrar, entresenhas, enumeracion, epigrama, epitèt, epitra, epopèa, esboçar, escafar, eròi / eròs / eroïsme, esmòure (esmovent), espaci, esperlongar, espontanèu, esquèma, estereotip, estetic / estetica, estil, estrategia, estròfa, estructura / estructurar, etapa, etnològ, eufemisme, evidéncia, evocacion, evolucion, exemple, expausar / exposicion, expression, expressivitat, explicar.

F fantastic, fantasierós, far allusion, far la causida, far remarcar, far usatge, farccjada, fasa faulta, fendascla, (se fendasclar) ficcion / fictiu, figura, filosofic, fisic, focalizar, focalizacion (intèrna, extèrna, zero), foncion, forma, fosc, frasa.

G galejar / galejada, genèsi, genre / generic, georgica / georgic, glòssa, gra, gramatica, grotesc.

H idèa, identificar, idiomatisme, ignorant / ignorància, illustrar, imaginacion, imaginari (fem. -ària) / imatge, imitacion, incamar, incisa, incoherent / incoheréncia, inconscient, indici, inedit, inscriure, insistir / insisténcia, inspiracion, instància, (votz) narrativa, intencion, interpretar, interpretacion, intertextualitat, intervencion, introduccion (cf.intrada en matèria o dubertura), intonacion, invalidar, inversion, iperbòla / iperbolic, ipotèsi / ipotetic, ipotipòsi, ironia / ironic, isotopia, istòria, istorian, iteratiu / iteracion .

J jòc, just, justificar, juxtapausar / juxtaposicion.

L laconic, laus, lausenja, lenga, lengatge, lexic / lexical, libre, licéncia. ligam, ligar (religar), ligason, limit, linear / linearitat, linguistic, liric / lirisme, litòta, locutor, luòc comun.

M manlevar, marcas de personas (adjectius e pronomes possessius, pronomes personnels, desinéncias verbalas), mencionar, mesa en abís, mesa en scèna, mesclar, metafòra, metòd (masc.), metonimia, metre en relèu, mimèsis, mite / mitic / mitologic, mitificacion, modèl], monològ, mot, motiu.

N nivèl (Registre de lenga), neologisme, non-rés. Nostalgia, notacion.

O objècte, òbra / obratge, observator, òda. onomatopèa, omenatge, oniric / onirisme, opausar, oposicion. oralitat, orator / oratori, ortograïia, oximoron.

P pacte, panegiric. panèl, pantaïssar (somiar), panadòxa (fem), parafraasi, paragraf, paraula, parallèl, part / partida, paronomasa, pastiqui, patetic. pèça de teatre, pejoratiu, perfil, perifrasi, periòde (masc. =temps), periòda (frasa oratòria), permanéncia, personatge, erspectiva, pertinent / pertinéncia, picaresc, pintoresc, pintrar, pintura, pivelar, pleonasma, poèma (epic, liric, de circonstància...), poesia (descriptiva, narrativa, epica, elegiaca, didactica, satirica...) popular (fem.-ara), procediment, polemic / polemica. polisemia ponciu, precisar, prefaci, prene la paraula, prefaci (masc), prepaus, preséncia presentar. pretericion,

primièr plan, principi, problèma / problematic / problematica, procediment, proclamacion, prolèpsi, propausar / proposicion, proporcion, pròda / prosator, provèrbi, psicologic, punt de vista.

R rason, racional, raconte. real / realisme, recit (autobiografic, biografic, anecdotic, expressiu/iva, moralisator/tritz, moralizaire, anacronic, movedís, cambiadis, estequit, alargat, esmovent, contemplatiu, meravilhós, alternatiu, consecutiu, implicit, explicit, informatiu, raconte que raja, que se debana), rebat, recepcion, reconstitucion, recuèlh, recurrent / recurréncia, reduccion, referent / referéncia reflexion, refranh, rèire-plan, relèu, representar, resson, restontir / restontiment, revelar, rima, ritme, romantic / romantisme, rompedura, ròtle.

S sabent, satira / satiric, scansion, scèna / scenic, sèma / semantic, sens, sentit, sensibilitat, signe / significacion / significatiu. sillaba (eptasillab, oetosillab, decasillab, endecasillab...), simbòl / simbolizar, sintaxi / sintaxic, sintèsi, sistèma, situacion, solemne / solemnitat, sonet, sorga, subjècte, suggerir / suggestion, supausar / suposicion, superpausar / superposicion.

T tablèu, tampar, tampadura (=embarrament), tautologic, teatre / teatral, tempses e mòdes, tèma, tematica, tendéncia, test, testimòni, testimoniatge, tèxt, tipe, títol, trivialitat, ton / tonalitat, topic, topòs, trach, transicion, transcriure, traspausar / trasposicion, tròç (d'un tèxt = extrach)

U univòc, usatge linguistic.

V validar, vida, variacion, vejaire, vèrb, verbalisme, verificar, vèrs / versificacion, vocabulari.

* Es plan conselhat de verificar los sens e los emplecs del vocabulari de la retorica en consultant lo *Gradus, Les procédés littéraires* (dictionnaire) de Bernard Dupriez. coll. 10/18, **UGE**

Questions generalas sul corpus : doni aquí son que qualques exemples. Se cal apiejar sus l'ensemble del corpus (in Carles Camprós, *òbra poètica occitana*, Occitània / IEO, 1983)

1. Lo quite Camprós, coma los critics de son òbra (Gardy, per exemple), insistís sus l'importància del ritme dins la poèsia sieuna. Podètz prene qualques exemples d'aquela foncion del ritme e explicar los efieches poètics aital creats ?
2. Legissètz l'ensemble dels poèmas que compausan lo *Bestiari*. Quines vos agradan mai ? Perqué ?
3. Legissètz dins lo *Pòstfaci* de Camprós (p. 105 – 107). Quines claus vos dona per legir l'òbra ?
4. Consultatz *Le Parti-pris des choses* de Ponge. Ensajatz de comprene perqué Camprós ne fa una de sas sorgas d'inspiracion.
5. Podètz faire d'ensajes de lectura oralizada d'un poèma que vos agrada ? A una votz ? a mantuna votz?

Sorneta nècia de la forniga

La forniga
niga, niga
la forniga
nigarà
la forniga
es una amiga
la forniga
niga, niga
la forniga amigarà.
La forniga
apostolica
la forniga
nica, nica
la forniga nicarà.
La forniga
dessús la figa

la forniga
figa, figa
la forniga enfigarà.
La forniga
niga niga
la forniga
nigarà.
Lo monde raga-riga,
draga-driga
lo monde s'acabarà
e la forniga eroïca
la forniga fornigarà.
La forniga,
niga, niga,
la forniga
nigarà.

1. Quina diferéncia vesètz entre aquel tèxt e los precedents ?
2. Quines mots existisson dins la lenga ? Quines son fabricats per Camprós ? A partir de quinas "receptas" son fabricats ?
3. Quinas tonalitats umoristicas podètz destriar dins lo poèma ?
4. Lo trabalh sul ritme e la musica : cossí fonciona ? A qué vos fai pensar ?
5. Jòc de creacion : podètz inventar una o doas frases en vos inspirar del biais de Camprós ?

Lo Letre (79)

Lo letre confla si gautas,
suau filosòf dau soleu
ambe de degots de meu
sus la tepa de si pautas.

Una pèira es un mirau
de calor e d'abondància
una pèira es un calhau
que ten pas mai d'importància.

Mai lo letre es enjulhat,
ventre caud dins cauda terra,
e lo veren dau vipera
en lagremas s'es secat.

1. Que reten lo poèta de l'aparéncia del letre - [lézard verd] per ne faire lo retrach ?
2. Cossí passa de la realitat a la transfiguracion poetica ?
3. De la pèira, lo poèma ne dona doas definicions que pòdon semblar antinomicas. Cossí l'explicar?
4. Cossí comprenètz los dos carrièrs vèrses?

Lo dieudama (80)

Dins la nuèch d'estiu canta lo dieudama,
long dau camin se pèrdon lis estelas
e trobarà jamai plus sa volama
lo meissonièr qu'escota lo dieudama
lòng dau camin.

Dins la nuèch d'estiu s'arrèstan lis oras ;
sus la dralha dau camin de Sant-Jaume
en rauba de lach cuelhon lis amoras,
quand an perdut lo Temps li fòlis oras
de per la dralha.

La maire nuèch s'encanta dau dieudama;
ò meissonièr qu'as oblidat lo vèspre,
non trobaràs jamai plus ta volama
entre li fadi nòtas dau dieudama
ò meissonier !

1. l'espaci e lo temps del poèma : en qué contribuisson a crear l'encastre poetic ?
2. quina atmosfèra sentissètz dins aqueste tablèu ?
3. que pòt representar per vos aquel meissonièr ? un òme ? quicòm mai ? Quin rapòrt s'establis entre el e lo dieudama ?
4. la vision cosmica dins lo tèxt : quin rapòrt es establhit entre la tèrra e lo cèl ? Cossí se fai la transicion ?

La machòta

Quand lusisson lis estelas doas estelas van lusir
la machòta s'es jocada sus la branca dau secrèt
molinièra que te levas sot lis alas dau prusir
l'as perduda la clau blava qu'es negada dins l'escrèt

Dins la gorga li nadaires fan de signes de blancor
cada braça fai'n regiscle, fais d'estelas desplegat
doas estelas que lusisson sus lis alas de moflor
a la blanca molinièra per la dralha i an clugat

La machòta silenciosa bat lis èrsas de la nuèch,
sot lis alas que se calan, plan alena lo respir
dis estelas. Mai per sempre ven de fúger tot l'enuèg
de la simpla molinièra que molina de desirs :

Quand lusisson lis estèlas doas estelas qu'an lusit.

1. Comparatz aquel poèma amb "Lo diudama" (son d'animals que se semblan). Quines ressons vesètz entre l'un e l'autre poèma ? Compararetz entre autres los motius de la musica e del silenci entre l'un e l'autre tèxt. Agacharetz tanben lo rapòrt establìt entre l'animal e l'umanitat.
2. Qu'evòca la machòta d'aprèp lo tèxt ?
3. La sensualitat dins lo tèxt
4. La nuèch luminosa : cossí creà aquela paradòxa lo tèxt ?

Lo prega-dieu

Lo prega-dieu enjulhat
astronòm inagotable
fai lo compte desfulhat
de l'estrech inatacable
sens comptable ni matable.

Verda branca d'infinít,
verda fauda de dobtança,
pautas de chiffre esvanit,
ritma l'inmobila dança
di trevança is acordanças.

Matematic prega-dieu
morgue dau nombre creaire
de l'eteme renadiu
per li rapòrts enmascaires
mièg li caire' e li recaires.

Caires de lòngs erbatges fins
recaires de sauvagina
començament emai fin
de l'algèbra divina
per li cima' e li racinas.

Pregadiu geometric
mesuraire sens mesura
dins l'erbum aritmetic
per lo nombre e la figura
flor que dura e que perdura.

Lo prega-dieu enjulhat
astronòm inagotable
fai lo compte desfulhat
de l'estrech inatacable
sens comptable ni matable.

1. Sota una aparéncia un pauc estranha, aquel poèma dona una idèa plan justa del prega-dieu. Ensajatz de comprene l'origina de cada imatge trobat per Camprós per compausar sa vision d'aquel insècte.
2. Destriatz dins lo tèxt l'aspècte realista e las allusions metafisicas. A qué remanda lo prega-dieu?
3. Aquele insècte a inspirat tanben un poèma a Max Roqueta. Comparatz las visions de l'un e l'autre poèta.

Renat Nelli "Per una nuèit d'estiu", in *Òbra poetica completa*, IEO, 1981.

Per un complement, legiretz l'estudi de Felip Gardy dins son libre *Figuras dau poèta e dau poèma dins l'escritura occitana contemporanèa*, Tèxtes occitans / Jorn, 2003, p. 79 – 97. Aquel estudi luminós caup tanben una bibliografia completa. Aquí un passatge de Gardy particularament esclarant per legir los poèmas de Nelli :

Dins lo recuelh [...] Nelli, tornant a una forma elegida per eu dins seis "Epigramas", compausèt un "cèu" de tretze poèmas que lei rimes, lei bèstias e lo temps i son religats dins una soleta paraula, poèma a cha poèma. Aquela forma-ritme, la, tot bèu just, dau "metre antic", que balha son títol e son tema a la primièra pèça dau recuelh¹, es a dire una sequéncia facha de dos distics "elegiacs" dins lo biais deis Ancians (cada distic : un exámetro seguit d'un pentámetro) s'acòrda a l'exploracion dau grand cèu cosmic, de la nuèch totala ont lo temps e l'espaci se rejonhon dins son infinitat estelada.

Poiretz tanben aprigondir vòstra recerca a partir dels actes del collòqui consacrat a Nelli en 1986: *René Nelli (1906-1982) Actes du colloque de Toulouse (6 et 7 décembre 1985)* réunis par Christian Anatole, Béziers, C.I.D.O., 1986). Legiretz entre autres la contribucion de J.M. Petit : "Des mots pour un bestiaire", p. 165.

Avètz aquí gaireben tot l'ensem dels poèmas de Nelli sus las bèstias amb lo numerò que tenon dins l'edicion de las *Òbras completas*, p. 227 – 241, entre parentèsis. Se vos pòdon semblar a primièra vista complicats, veiretz amb una lectura atenta que dessenhon un univèrs de sens coèrent. S'esclairan los uns los autres. I poiretz, en particulier, veire cossí, dins cadun, lo poèta parís d'una observacion realista per s'alargar cap al simbolisme e a la reflexion filosofica.

Questions generalas :

- 1- Legissètz atentivament cada poèma, e causissètz-ne 2. Preparatz-ne una lectura oralizada. Presentaretz vòstra lectura e directz las rasons de vòstra causida
- 2- Los poèmas de Nelli son precedits d'una dedicaça a Fèlix Castan : "*Ce n'est pas le vrai que nous aimons, mais seulement son image ; non point les choses. O combien plus fidèles que la réalité trompeuse les espoirs qui nous accompagnent jusqu'à la fin du voyage*". Quines esclaratges pòrta aquela estròfa latina sus l'òbra que seguís ?
- 3- Aqueles poèmas evòcan sovent un vai-e-veni entre vida e mòrt. Prenètz d'exemples per mostrar cossí se fai aquela articulacion.
- 4- Dins cadun d'aqueles poèmas brèus, i a una granda densitat dins las notacions, e una progression. La notacion finala es sovent suprenenta pel legeire : donatz-ne d'exemples.

La luseta (1)

Luènh dins lo bòsc me sonava d'un Silf la fenèstra aclarida;
Mas podiá pas jamai júnher - tant de sauneis que trepessi-
Que la luseta cremant, al broal de la nuèit fabulosa,
Son segret d'erba a mos pès com un tresaur d'enfantesa.

1. L'espaci e lo temps dins lo poèma
2. Realitat e imaginacion : de l'espaci de la realitat a l'espaci del sòmi

Lo grillh (2)

Sap pas ont canta, lo grillh. Se morís dins sa votz : quand l'estela
Clinha entre cèl e pradal e desavança lo ser,
Benlèu espèra un demai que l'estiu a jamai renovele,
Com al tremont d'un bel jom lo còr s'atema a sostar.

Aquí la version francesa d'aquel poèma :

Le grillon ne sait pas où il chante et il meurt dans sa voix.
Quand l'étoile palpite entre ciel et prairie et devance le soir,
peut-être espère-t-il que l'été va encore se donner un surcroît de jeunesse.
Ainsi s'obstine le cœur a surseoir le déclin d'un beau jour.

La vèspa (4)

¹ Aquela pèça, l'avètz pas dins vòstre corpus.

Bufe un alen d'azur clar e l'odor de la tèrra se mèscla
A n'aquel gost de remembre qu'an los perfums de tardor ;
E la vèspa qu'un rai de solelh, lo darrièr, a pintada,
Encara un còp se reviuda a sa morenta clartat.

1. L'expression sensoriala dins aquel poèma.
2. Lo tablèu aital dessenhât pòt remembrar lo poèma de L. Paulin "Silenci de l'estiu". Perqué ?

La cigala (5)

Dins lo passat dels vergièrs enferrals ton fremin, o cigala,
Pesa a de flors aiganhosas que son pas pus que remembre.
Mai sul fraisse esbleugit lo solelh crei totjorn, dins tas alas,
Véser sos raisses vibrar a ta cançon que l'encèndra.

1. Que representa la cigala dins lo poèma ?
2. Estudiaretz en particular lo biais que Nelli evòca lo passatge del temps.

Lo gat (7)

Mon paure gat sebelit dins l'horror del Prigond !... Se'n veniá
Cada ser, prèp de ieu, se seire jos las estelas...
Sos uèlhs d'òr seguissián lo decors de l'estiu tenebrós;
Cresiá pas qu'al l'invisible caminament del futur.

1. Lo temps dins lo poèma. Quinas son sas manifestacions diversas. Estudiaretz a l'encòp las formas verbalas e lo vocabulari.
2. Ombra e lutz dins lo tèxt

Lo gos (8)

Sus ma vitra una aranha de pluèja, una estela, dançava...
Ausissiá res que lo clam que fan las aigas rabentas.
E soscavi a la nuèit, al Deluvi, als espèrs sosterranhs...
Mon gos banhat se calfava còsta son Doble de fòc.

1. L'expression sensoriala dins lo tèxt e lo tablèu "impressionista" que dessenha. Que ne fai l'expressivitat?
2. La part de l'imaginari ?

Las cabras (9)

Entre salir, lo Dafnís, dels remols solelhoses del gaudre
... Nus al mitan de sas cabras torna jogar del flaüt,
E Cloè sosca, agachant son bèl còs de mistèri e de lutz,
... Qu'es la musica a l'encòp que lo denuda e que l'ondra.

1. Que pensatz de la causida del títol ?
2. Qual son Dafnís e Cloé dins la literatura ? Quina interpretacion nòva del raconte fai Nelli ?
3. Foncion de la musica ?

Lo pol (10)

Lausi lo pol sorgissent de maitin, flama d'òr, dins los sòmis
... Per alandar als vivents totas las pòrtas del jorn,
Mas que, de ser - lo resson de sa votz enlumina l'enfèrn -
... Canta pels mòrts oblidoses l'autre solelh vencidor.

1. Dins quina(s) postura(s) es presentat lo pol (gal) ? Quina es sa foncion ?
2. A quin(es) moment(s) del jorn es associat ?
3. La lutz dins lo tèxt.

La vipèra (15)

L'òrt es desèrt : lo grifol espargís una raissa d'estiu.
Jos l'arbratèl que regula d'aqueles delicis de pluèja,
Una jove vipera se quilha e perfida e menuda,
Dança amb lo freule arc-de-seda de l'illusòri e del Mal.

1. Cossí bastís son tablèu Nelli ? N'estudiatz lo caractèr progressiu.
2. Quinas impressions antiteticas fai nàisser aquel tablèu ?

L'escorpion (16)

Ai levada benlèu una peira tròp blanca : dejós,
Fossilisat dins l'orror de sa negror minerala,
Fasiá lo mòrt, l'escorpion, madurant sos mai denses verins,
E concentrant dins sa nuèit totas las nuèits terrenalas.

1. Legiretz las paginas que Gardy consacra a l'escorpion dins son libre Figuras del poèta...
2. Lo negre e lo blanc dins lo tèxt : foncion picturala e foncion simbolica.
3. A qué remanda aquí l'escorpion ? Faretz la part de la fascinacion e de la paur.

L'unicòrn (17)

Doç unicòrn, sabi plan que siás pas qu'una bèstia d'infèrn :
Pr'aquò me sembla tan blos com son los angels lindoses.
Ja que te crema - a te faire morir - la flairor de las filhas,
La puretat es per tu çò que corromp los mai purs !

- Cercaretz dins lo tèxt las antitèsis. Ensajaretz de ne dire la foncion. Dins quines autres poèmas trobatz aquel jòc sus las antitèsis ?
- Ensajatz de faire un tablèu de totes los cobles antitetics que trobaretz dins nòstre corpus.

Lo papagai (18)

Lo papagai, fòl aucèl de l'encèndi, es l'infèrn que l'adutz
Per abrandar los castèls, cremar lo còr de las dònas.
"Coitatz-vos ! car la flamba d'amor es plan lèu amortida
Que, tal un fòc dins la nuèit, mescla la lutz a l'escur !"

La cabeca (21)

Cançon totjorn en enfança : qu'ausisca ton aire solent,
E voldriá fuger, tomar, vers ta votz d'ombra e d'amor !
Mas lo camin mena pas qu'al desèrt apallit ont lo crít
De la cabeca s'acaba prigond e blos, al neient.

Remarca :

Aquel tèxt que sembla misteriós conten lo remembre per Nelli d'una nòva medievala d'Arnaud de Carcassés : *Nòvas del Papagai*. Lo poèma repren exactament la trama narrativa de la novèla. Aquí cossí es presentada aquesta per Pèire Bec que ne faguèt l'edicion en cò de Federop : *une dame de la haute société, dont on ne nous dit pas le nom, reçoit dans son verger la visite d'un perroquet, habile et beau parleur, qui vient lui faire part de la passion que son maître, Antiphonor, éprouve pour elle. Il lui brosse en outre un tableau si laudatif des diverses qualités de cet amoureux jamais vu que la dame, après bien des protestations de fidélité à l'égard de son mari, finit par céder. Le perroquet imagine alors un stratagème pour que les futurs amants puissent se rencontrer à l'insu du jaloux. Il se procure un feu grégeois et met le feu au donjon, si bien que, tandis que les gens du château sont tous mobilisés pour éteindre l'incendie, la dona et Antiphonor peuvent prendre librement leurs ébats dans un lit dressé dans le verger. Mais lorsque le feu est consumé, c'est encore le perroquet qui, d'une manière quelque peu autoritaire, vient mettre fin à cette brève rencontre qu'il avait lui même suscitée en leur disant : "Allons debout ! Séparez-vous, le feu est mort à l'instant."* (Car no'us levatz ? que.l focs es mortz tot ad estros).

Es donc l'escasença per vos de vos clinar sus çò que se ditz lo rèire-plan cultural d'un tèxt literari. Òm escriu totjorn a partir de çò qu'òm es e de çò qu'òm sap. Aital, un tèxt literari amaga sovent, quasi totjorn, de còps sens que son autor ne siá conscient, de referéncias al saber d'aqueste, a sas coneissenças literàrias, artisticas, mitologicás...

De pas destriar tot aquel implicit del tèxt, empacha cèrtas pas de lo comprene, de l'aimar, de lo tastar.

Pasmens, la coneissença del rèire plan cultural dona d'autras claus per dintrar dins un tèxt que la simpla sensibilitat a aqueste.

Per çò qu'es de Renat Nelli, grand medievista, coneisseire dels trobadors (coma del Catarisme), es estat plan estudiat : cf. tèsi de Franc Bardou (Universitat Paul Valéry, 2001).

Dins lo volum d'Actes de Collòqui indicat en introduccion, trobaretz mantun article sus Nelli e l'Edat Mejana, en particulèr las contribucions d' A. Brenon, de J. Gourc, d'A. Krispin.

En complement

Las bèstias (Joan-Maria Petit)

La natura es sa quita semblança en tot uèlh que despèrta
Dins totas bèstias que landan se sent gausir e sofrir
Mas de còps, sos regards esglasiats nos revelan l'abís
Ont vida e mòrt s'entrebescan per nos salavar del non-èstre.

Se desfaiant l'una l'autra e cambiant sa preséncia marcida
A n'un image besson que s'i degara la Mòrt
A de reng, del pus naut de son arma exteriora se veson
Claras passar per las ombras e repujar de l'escur.

Aquestas donc que remiras son pas que d'idòlas viventas
Multiplicadas sens fin dins lo miralh enfèrnal
Ont, al cap del camin que sovent als demònis s'i jonhon
Caduna acaba dels mostres l'inestorrible morir.

Aquel poèma inedit figura dins los *Actes* del collòqui Nelli, p. 170.

trad:

Pour tout œil qu'elle éveille la nature est à sa propre ressemblance
dans toutes les bêtes qui errent elle se sent jouir et souffrir
mais parfois leurs regards d'effroi nous révèlent l'abîme
où vie et mort s'embrouillent pour nous sauver du néant.

Se dévisageant l'une l'autre et changeant leur présence flétrie
dans une image jumelle où s'égare la Mort
ensemble, du plus haut de leur âme extérieure, on les voit
claires, passer par les ombres et rejaillir de l'obscur.
Celles-là même que tu contemples ne sont que des idoles vivantes
multipliées sans fin dans le miroir infernal
ou, au bout du chemin, car souvent elles s'y joignent aux démons,
chacune achève des monstres l'inépuisable mourir."

1- Agacharetz lo libre e comentaretz lo jòc entre tèxt e grafisme.

Aranha

Al cap del fial i a una estèla
que cordura un castèl d'enganas
ont un tròç de cèl s'encadena
a totes los bofars de l'aura
e l'aranha empura la brasa
de son verin de pèira viva
que va negar dins un sorelh
la mendre beluga de vida. (p. 9)

1- Coma dins mantuns poèmas de Nelli, aqueste mòstra lo dangièr que s'amaga sota la beutat de l'aparéncia : la beutat e la mòrt. Estudiaretz cossí s'articulan una e l'autra.

2- Microcòsme e macrocòsme dins lo tèxt.

Galineta

I
Un boton sus lo blat rossèl
Dobris la rauba de l'espiga
ont lo sorelh golard se nega
dins un forfolhadís de mèl.
Puèi una gota de sang
perleja sus l'aur e lo vent
se la beu d'una boca cauda. (p. 20)

Erotisme e sensualitat del tèxt. Cossí son suggerits a partir de la galineta ? Que pensatz de l'utilizacion d'aqueste insècte per Petit ?

II

Galineta catarineta

lo meu det es una erbeta
que se planta dins lo cèl
un punt roge còr d'aucèl
un punt negre per solelh
camin tòrt e camin drech
vai ten sens pissar al lièch. (p. 20 bis)

1. Sus quin jòc d'enfança repausa aquel segond poèma sus la galineta ?
2. Los dos poèmas son prigondament diferents. Fasètz la tièra de totas las diferéncias entre un e l'autre.

Aquel libre s'acaba per una presentacion de l'escrivèire e del recuèlh (titolada, aquela presentacion "Le Miroir des bêtes", per Philippe Gardy. Vos conselhi de legir amb atencion aqueles comentaris. Son fôrça ensenhadors per dintrar dins l'òbra, e pòdon esclairar tanben de poèmas d'autres autors (Nelli o Camprós). Qualques elements :

"Le *bestiaire* de Max Rouquette comprend des poèmes anciens ou très récents, inédits ou déjà publiés : chacun des animaux évoqués y est comme une facette, chaque fois différente, de tous ces regards qu'un homme qui est aussi un écrivain, tout au long de son existence, jette sur la diversité et l'unité du monde qui l'entoure" (p. 85)

"Les bêtes, dans leur diversité, sont comme l'autre de l'homme. Un autre à la fois proche, parfois très proche : on a dû inventer le mot d'anthropomorphisme pour désigner, chez les humains, cette propension à retrouver chez elles ce que nous pensons être nous-même et tout ce que nous pouvons faire, imaginer ou ressentir. Mais un autre également lointain, infiniment lointain même : l'animal ne parle pas, ou autrement, bien autrement, et demeure pour l'être humain qui le contemple ou, au contraire s'en méfie voire le redoute, l'image parfaite de l'étrangeté, de l'altérité la plus radicale. Comme si dans l'animal pouvait s'incarner ce qui serait le mystère le plus irréductible du monde environnant, ses raisons d'être là et de perdurer, qui nous dépassent du tout au tout, et desquelles le poète, l'écrivain n'a probablement pas cessé, par oral ou par écrit, de nous entretenir à travers ses songes. [...]

Les bêtes de Max Rouquette, en effet, ne sont pas seulement des créatures du quotidien, le reflet d'une connaissance du monde immédiat. Elles sont également toutes, à des degrés divers, mais toutes sans exception, des bêtes nées de l'intérieur de l'homme. En elles se rejoignent l'infiniment grand de l'univers tout entier qui nous entoure et dont nous ne savons finalement pas grand chose, et l'infiniment petit, en réalité tout aussi vaste, qui habite nos têtes et nos imaginations. Fabuleux ou familier, l'animal est un truchement entre l'homme et le monde. L'évoquer, c'est tenter de pénétrer, à l'aide d'images, de rythmes et de sonorités parfois surprenantes, dans les arcanes de l'univers inconnaissable."

Max Roqueta, o ditz Gardy, a pas esperat la publicacion del *Bestiari* per s'intessar a las bèstias : cercaretz dins *Verd Paradís* de retraches de bèstias o de scènas que las presentan en accion, entre elas, o amb los òmes.

Question generala : las caracteristicas del recuèlh - varietat formala e tematica, varietat de registres e de tonalitats tanben – cossí se manifestan dins la pichòta causida que prepausam ?

Lo rabàs (p. 13)

Rondina bas, a ras de l'èrba. Arrèsta pas de rondinar. Es, dau mond, lo repotegaire. Lo lagui sol de Dieu. Que lo farguèt. E s'estona. De coma se faguèt que sol de la creacion tota, lo rabàs siague maucontent.

Espinha dins la man de Dieu, lo rabàs vai e ven. E rondina. Res l'acontenta pas. A tota cara vei sa deca. A tota flor tròba marrida odor. E l'olor de la mandra que li plai tant a ela, li met lo còr en boca.

Rondina bas. A ras de l'èrba. Tant coma au fin fons de son trauc. Ont se ven acantonar, malurós coma las pèiras e tot cargat dels cents repròches qu'au cèl fai. Aquí remena de longa son maucòr.

Sus aquel mond mau amescat. A ! se li avián dich. Li auriá donat son avejaire. E se veiriá a l'ora d'ara, çò qu'es un mond vertadièr. Tal coma pòt sortir de l'èime d'un rabàs.

Alara lo rabàs rondina. De longa. Ven acostumança. E sap pas pus a l'ora d'ara que rondina. Pas mai que degun sap pas qu'alena. E lo rabàs se'n vai. Coma ven. Lordàs, pesuc, e maubaiassut. Son balanç maucorat ditz pro sa condemnacion de la creacion. Escopís lo fuòc escur de son fèu. Es malurós lo rabàs. Aquí son astre. Rondina que rondinaràs. Antau vai la vida.

La vida amara d'un rabàs.

1. L'umor del tèxt
2. La part de l'observacion e la part de la creacion poetica
3. Las ressorças del lengatge : imatges, sintaxi caracteristica de l'occitan, ritmes e sonoritats.
4. Vesètz dins aquel poèma una part d'antropomorfisme ?

Qualques dralhas de responsas :

- 1-L'umor del tèxt repausa sul **decalatge**
 - ⇒ entre los dos protagonistas de la scèna, lo rabàs e Dieu. D'un latz allusion a la literatura mai nauta : la Genèsi, de l'autre, un animal, causit demièg los que suscitan mai lo rire o lo desgost que non pas l'admiracion poetica o la reflexion filosofica.
 - ⇒ entre doas tonalitats que se succedisson : una solemnitat aparenta e una trivialitat que giscla de longa.
 - ⇒ entre çò qu'es lo rabàs e las "pensadas" que li prèsta lo tèxt Estile indirèct liure.
 - Repausa tanben sus l'art del retrach. Cf. çai-sota.
- 2-La part de l'observacion e la part de la creacion poetica
l'observacion del rabàs, de sas relacions amb la mandra. Fina coneissença del caçaire MR.

- 3-Las ressorças del lengatge : imatges, sintaxi caracteristica de l'occitan, ritmes e sonoritats. jòcs suls sinonims e familhas de mots :

rondinar / repotegar ; repròche / maucòr, repeticion del vèrb "rondinar" amb totes las construccions sintaxicas possiblas. Jòc de mots *lo rabàs rondina bas*, ressons de sonoritats " : *La vida amara d'un rabàs*. Utilizacion de particularitats sintaxicas de l'oc : *Rondina que rondinaràs*.

- 4-Vesètz dins aquel poèma una part d'antropomorfisme?

òc : lo rabàs es la figura del reborsier, del repotegaire, del jamai content, figura que totes podèm rescontrar a nòstre entorn.

Los estornèls (p. 15)

Se ne compta un per estela. Estela negra. Fai que n'í a... Fai que n'í a... Pro per damorçar lo jom. Que negres son coma d'ombras. E son ombras. Es vertat. Son las ombras das estelas. E n'í a tant coma d'estelas. E nos lèvan lo jom quand, vojats a banastadas se balancejan dins l'èr, coma tant d'abelhas baujas. Coma velas desmenadas. E vira que viraràs, son de revolums de nivols. E nos fan venir la nuòch. E puòdi dau còp nos la rauban e nos toman lo solelh. Per melhor nos lo levar.

E, dins lo jom son aquí, per nos faire ensovenir dau grand pesquièr das estelas.

De còps qu'o delembrariam.

- 1- Lo jòc de l'ombra e de la lutz dins lo tèxt
- 2- Cossí utiliza, Max Roqueta, una scèna familiara e frequenta per li donar un pes poetic ?

Qualques dralhas de responsas

- aligança de mots " *Estela negra*", jòc de rebats *estelas / estornèl*. " *Son las ombras das estelas*"

- Cossí utiliza, Max Roqueta, una scèna familiara e frequenta per li donar un pes poetic ? Lo pes dels imatges, comparasons ("coma d'ombras", "coma d'estelas", "coma tant d'abelhas baujas", "coma velas desmenadas", metafòras "de revolums de nivols"

Dimension cosmica inerenta als aucèls, demultiplicada aquí : los estornèls an la capacitat de faire venir la lutz e l'ombra. Establisson la relacion entre la tèrra e lo cèl, entre l'aiga e la lutz : "*grand pesquièr das estelas*"

Lo secret de las arondas (p. 19)

Solas dins la lutz dau cèl. Negadas dins sa gaug. E bastisseiras, jos los teules, de nisadas. Amb totjorn, au fons de l'èime, aquel expandi sens fin dau grand viatge, en subre de la mar. Cap au desèrt, als ostaus blancs esterlucants, a las palmas, a l'aiga pausada de l'oed. Aquei balanç entre dos monds tan desparièrs. Qu'un es totjorn lo cèl de l'autre. Adereng de longa. Fins a l'abséncia.

- 1- Vesétz de ressons entre aquei poèma e lo precedent (Los estornèls) ?
- 2- Aquí tanben, faretz la part de l'antropomorfisme.
- 3- Quines moviments son evocats dins lo tèxt ?
- 4- Lo motiu de l'abséncia : ne cercaretz d'autres occurréncias dins l'òbra poetica roquetiana.

Qualques dralhas de resposas

1-ressons entre aquei poèma e lo precedent -ròtle de "passaire" dels aucèls : " balanç entre dos monds tan desparièrs". Jòcs de rebats del cosmòs "Qu'un es totjorn lo cèl de l'autre", vai-e-veni de la proximitat de l'observacion : las arondas aucèls de "jos los teules", que se'n van dins l'" expandi sens fin".

2-part de l'antropomorfisme : -Se parla de l'"èime" de las arondas.

3-Quines moviments son evocats ? balanç de las migracions, envòl de las arondas que passan de la nisada a l'immensitat del cèl.

4-Lo motiu de l'abséncia : "Los aucèls qu'ai crosats", p. 63, . "los mots", p. 26 (Maucòr de l'Unicòm"), « la lenga s'es perduda », p. 34, « camins », p. 84,

Setembre (p. 41)

Las cigalas son amudidas,
expandidas au sòu per lo grand sòm,
e sos pichòts braces plegats
coma se retenían lo pes dau cèl.

Qualques dralhas

-lo títol e lo tèxt : pas cap de rapòrt aparent : de la sason anonçada per lo títol, lo poèta ne parla pas amb çò esperat. En realitat, lo tèxt se poiriá intitolar « Cigalas en setembre ».M. Roqueta jòga donc sus l'efièch de suspresa.

- Un genre : lo Haiku : una evocacion soleta, simpla, que ten tot l'espaci del tèxt.

- Microcòsme e macrocòsme. Atencion portada per M. R. a las causas pus pichòtas

Lo prègadiu (45)

Prègadiu, bèl prègadiu,
de qu'espèras de l'estiu ?

de frigola
t'assadola,
e d'espig
te fai mai ric.
De lachuscla
puèi t'encluscla
e t'aclapa
de legum.

Prègadiu, bèl prègadiu,
de qu'espèras de l'estiu ?

mas, vestit de some espèr,
magre ermitan dau desèrt,
siás coma lo Joan Baptista,
agre monge, verd romieu,
pivelaire de Bon Dieu,
garrigaud evangelista,
e la tèsta dins lo cèl,
t'arribas de sautarèls !

Prègadiu, bèl prèga dieu,
alassaràs lo Bon Dieu.

1--Compararetz lo biais que M. Roqueta parla del prègadiu amb lo de Camprós. Que retenon l'un e l'autre poèta de l'aparéncia de l'insècte per ne parlar ?

2- La tipografia del tèxt : que ne pensatz ?

3- Tonalitat del tèxt : umor o/e seriós ?

Qualques dralhas de responsas

➤ 1-- Compararetz lo biais que M. Roqueta parla del prègadiu amb lo de Camprós. Que retenon l'un e l'autre poèta de l'aparéncia de l'insècte per ne parlar ?

- Camprós : lo caractèr geomètric de l'insècte, bastison d'una metafòra filada a l'entorn del prega-dieu. Gravitat aparenta: de prene al seriós ?

- Roqueta : lo ton adoptat a la debuta es mai leugièr. La color del Pregadiu, sa noiridura son escasença de bastir la segonda estròfa, un pauc dins lo biais de la comptina (cf. Serra e Camprós de "La formiga". Roqueta jòga sus lo nom del prega-dieu, es d'aquí que partís la pichòta scèna que bastís.

Dire de l'aranha (p. 25)

Siái res, siái res.
Res qu'una deca dins la lutz.
Siái pas qu'un peçuc de borrylhs,
borrylh de peusses dins dins la lutz;
Siái pas grand causa.
D'escopinha me fau d'ensenhas,
d'ensenhas au fons de la lutz.
Sorna en la lutz ont tot es lutz
e tot es lutz a mon entorn

- 1- Cossí comprene l'expression "Siái res" e sas diferentas declinasons o variantas ?
- 2- Dialectica del "res" e del "tot" dins lo tèxt.
- 3- Ombra e lutz.

Qualques dralhas de responsas

- 1- Cossí comprene l'expression "Siái res" e sas diferentas declinasons o variantas ?- Siái res : l'imperceptible, lo "pas grand causa", lo derisòri. Dialectica del "res" e del "tot" dins lo tèxt. Del res òm passa a l'univèrs d'ensenhas.
- 2- Ombra e lutz. Lutz e jòcs dins la lutz e jòcs de luses. E pasmens escura es l'aranha ("deca", "sorna") qu'existiriá pas sens la revelacion de la lutz.

Cançon de l'aranha (p. 21)

L'aranha dau calabrun,
calabrun e calabruna
cala au vèspre son filat,
per prene lo clar de luna
Fa de tela
son estela
e crei que ne palliràn
las ensenhas dau cèu grand.
E l'aranha dau matin
son jorn n'es entristesit,
quand au luòc de clar de luna
vei cambiat son bèl filat
en fin mocador brodat,
onte l'auba, una per una,
culhiguèt, passant lo puòg,
las lagremas de la nuòch.
E l'aranha au calabrun,
calabrun e calabruna,
tòrna calar son filat,
per prene lo clar de luna.

- 1- Sus aquel tèxt legiretz l'estudi de F. Gardy dins son obratge *L'écriture occitane contemporaine – Une quête des mots*, Paris, L'Harmattan, 1996, p. 135 : "Pour un art poétique : la "Cançon de l'aranha".
- 2- Comparatz aquel tèxt e lo precedent.
- 3- Cossí se fai la transformacion poëtica del real ?
- 4- Sens e musica.

Cats aquí

- lo cat's aquí ?
- lo cat ? non, se cerca un nom :
 - lo cat Aclisme fai de velò
 - lo cat Arisme sent lo cremat
 - lo cat Acomba aganta lei trèvas
 - lo cat Afalca miaula la messa dels mòrts
 - lo cat Allan es un poèta qu'escrui amb sa tibra
 - lo cat Alòg vira lei fuèlhas
 - lo cat Aplasme crompa un ectò de plasmà K
 - lo cat Arina lòmha la polida filha
 - lo cat Astròfa grofinha Bernard Pivòt
 - lo cat Au domina lei minas e lei minetas
 - lo cat Edrala prega en s'arcbotant
 - lo cat Olic es provençau e pas polit
 - lo cat Bòcha fai la guerre de 14
 - lo cat Amaran plora
 - lo cat Lista se presenta ais eleccions
 - lo cat Vista es tucle coma Joan Baptista
 - qu'en cagant perdeguèt la vista
 - lo cat Chimbau es un cat baug que fuma la pipa
 - lo cat Bas grandirà
 - lo cat Rèma aima pas lo maigre
 - lo cat L'òs aima mai la carn que l'òs
 - lo cat Enari mena son trin-trin
 - lo cat dis que n'a son confle
 - e son pron
 - un pont.

1. Una granda part dels tèxtes de nòstre corpús an una part de de tonalitat umoristica. Aquesta part, çaquela, domina en cò d'Aimat Serras.
2. Podètz dire cossí funciona l'umor dins aquel tèxt ?
3. Explicatz qualques-unas de sas expressions ?
4. Las podètz classificar segon un biais qu'explicaretz Quinas vos demòran misteriosas ?
5. Ne podètz inventar d'autres ?

Cagaraula

Fas cagar
cagaraula
as pas la paraula
bavarèla
sus la maula
sus la cardèla
mostosa
pastosa
flacassa
sus lei majoflas
moflas
taisa-te
que bodiflejas
verdejas
escumejas
balha lo regolitge
ton flaquitge
embarra-te
envrilha-te
tortilhona-te
dins ta cauquilha
de pacotilha.

Se te non te maque
t'ensaque

faràs carèma dins ton jus
sens oremus
40 jorns a de reng
sens ren
banejaràs
quante solaç
dins lo faitot
de la Cató
la cassairòla
de la Caròla
la topina
de la Martina
la marmita
de Benedita
la sartan
de Silvia Vartan
e sus la grasilha
de Petronilha
serà la fin
enfin
de tei bisbilhas
zo ! a taula
as pus la paraula
Cagaraula.

- 1- L'umor del tèxt : sus qué repausa ? Estudiatz los jòcs sul significat e sul significant.
- 2- Escriure un tèxt dins lo biais d'aqueste sus un animal que causiretz.

Trabalhs de sintèsi :

❖ Consultaretz los libres que n'avèm tirat aqueles tèxtes. Vos faretz vòstra antologia personala, qu'organisaretz d'un biais qu'explicaretz (segon lo subjècte, segon la tonalitat...)

❖ Compararetz los somaris que vos doni çai-sota :

- Quines animals son los mai presents dins los diferents bestiari ? Bestiari domestic ? Sauvatgina ? Bèstias fantasticas ?
- Trabalh interdialectal : las apelacions de las bèstias segon los endrechs. Constantas e variantas. Per los dialectes los mai lonhdanhs, faire devinhar que s'amaga darrièr los tèrmes aparentament desconeguts.

Camprós :

Lo letre, lo buòu e lo letre, lo dieudama, lo tavan, l'ase negre, la cigala, la gralha, la cançon de lapin, lo pòrc, per escais calhon, someta nécia de la formiga, lo buòu, lo cant de la raneta, lo rossinhòu, la grausòla, l'agaça, lo gal, lo cabra-boc, la machòta, lo prega-dieu, la cabra, la mostela o polideta, lo parpalhon, li perdigaus, la palomba, lis aucas, la cacalauseta, la rata penada, l'abelha, lo cadèu, lo chin, lo cat.

Delpastre :

Los companhons : lo chen, lo chat

La volalha : lo lapin, lo pòrc de mar, las polas, la dinda, la pintarda, los pijons, l'aucha, la cana, lo paun.

Las belhas.

L'arnalha : lo chavau, l'asne.

L'aumalha : las vachas, los buòus.

Los bestiau menut : las oelhas, las chabras, los ganhons.

Las bèstias d'en las barracas : lo chamèu, l'orsa, lo lion, lo tigre, l'elefant, l'iena, lo singe, la guena, lo piton.

La sauvatgina : lo lop, lo rainard, la lebre, la taupa, la beleta, lo chat-pitois, la faina, la martra, l'ermina, lo chat-esquiròl, l'erigon, la loira, lo tais, lo rat, la soriç, lo rat durmant, la lira, la pissarata.

Los auseus : la perditz, la calha, lo merle, la trida, l'alauveta, lo lauriòl, lo pinçon, lo beca-pruna, lo passerau, la senzilha, la gamata, lo rei beneit, lo rossinhòl, lo parpalh-roge, lo palhordilh, la bergieròta, lo vitro, las irondelas, los estorneus, lo picatau, la bechada, lo bechareu, lo jai, lo faisán, la pola d'aiga, la tortor, la puput, lo bata-graula, las bibes, las gruas, lo cocut, lo miaulaud, lo chavan, la voi, l'auseu-chafard, l'ajaça, la graula, l'eschaletón, lo pescha-bemat, la coa-roja.

Los rampants : lo grapaud, las granulhas, las ranes, las serps, lo lusert, l'eissufle.

Los peissons : los peissons dau país, los peissons de mar.

La misèria : las bestias d'aiga, los vermes d'aiga, los garda-font, la teta-sang (o tusta-sang), las chabras dau bon Dieu, lo fiau d'aiga, las vespas, los capitans, los botelhiers, la contra-taupa, lo grilh, las moschas, l'espeulha-serp, la mòja-estron, la pola d'aubre, los brondants, las bestias de blat negre, lo cafard, lo charanton, la parparòla, lo dorifòr, las cancarinas, las lampiròtas, lo cura-aurelha, lo mila-pautas, la pudnais, l'auria, las barbòtas, los cussons, los piusons, las negras (o piuses), los peulhs, los barjaus, los ganhons, la cigala, la demaisela, los sautareus, lo preja-dieu, las fumics, los vermes, los parpalhòs, los limaçons

Nelli

La luseta, lo grilh, la vespa, la cigala, lo gat, lo gos, las cabras, lo pol, la vipèra, l'escorpion, l'unicòrn, lo papagai, la cabeca.

Petit

La formiga, lo chin, la gata, l'aranha, l'abelha, lo muscle, lo camèl, lo riquet, la lebre, l'arna, lo gal, la sarda, la galineta, la cavala, lo cagarau, la galina la lusetà, la vaca, lo barbarós, la cabra, l'ase, la pelostia, las doas palombas, los rats, los gabians, lo lauzerp, l'escarabissa, la serp, lo verm.

Roqueta :

Lo rabàs, los estomèls, lo parpalhon, lo secret de las arondas, cançon de l'aranha, longa bèstia, dire de l'aranha, l'agaça, la vespa, lo lasèrt, lo papachrós, lo rese, la cocodrilha, las domaisèlas, setembre, lo banarut, lo prègadiu, lo basilic, lo cicne, sistèma dau chòt, l'unicòm, lo grillh, lo sabaud, aucèls, la serp nilenca, los aucèls qu'ai crosats, tres cants de taula: 1-lo perdigal alhat, 2-la glòria de la becarda, 3- Hosannah dau bèl pavon, l'auriòl, romance de la fura.

Serre

Tabó primièr, cagaraula, corcosson cossut, elefant primièr, flaca vaca, aranha-capitala, lo Pichòt Capuchon roge, Dama Dieudama, lo pòrc a tòrt, gal galant, tabó segond, lo poèma grand de l'Ecumenisme, lo Rainard e lo Corpatàs, Elefant segond, Cats aquí, tartuga duga, cigala vergonhosa, aucelem de tria, la Bèstia fòla, la Limaça de Limassòl, dins sa tomba a Tombocó, mòrnas formigas, parpalhon collhon, barbaròta, lop de mar, tartarassa de raça, moton d'agost.

❖ Escritura : compausar un bestiari de la classa.

De pas doblidar qu'es important de jogar **tant amb lo significant coma amb lo significat**. Per aquò, demandar als escolans de faire una lista de mots que sas sonoritats rampèlan las del nom de l'animal causit, e ensajar de bastir son tèxt en emplegar la quantitat mai granda d'aquestes mots trobats.